

เกณฑ์การแข่งขันงานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม
วิชาการ และเทคโนโลยีของนักเรียน ครั้งที่ ๖๘
ปีการศึกษา ๒๕๖๑
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑
เพิ่มเติม กิจกรรมที่ ๕ ท่องอาขยานทำนองเสนาะ

กิจกรรมที่ ๕. ท่องอาขยานทำนองเสนาะ

ข้อ ๓ วิธีดำเนินการและหลักเกณฑ์การแข่งขัน

๓.๑ เนื้อหาบทอาขยานที่นำมาใช้แข่งขันท่องอาขยานทำนองเสนาะ ประกอบด้วย

- ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓

๑. นิราศภูเขาทอง	(ทำนองกลอนสุภาพ)
๒. โคลงสุภาชิตนฤพุมนาการ	(ทำนองโคลงสี่สุภาพ)
๓. บทพากย์เอราวัณ	(ทำนองกาพย์ฉบง ๑๖)

- ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖

๑. มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี	(ทำนองร่ายยาว)
๒. กาพย์เห่เรือ ตอน เหม่ชมกระบวนเรือ	(ทำนองโคลงสี่สุภาพ และทำนองกาพย์ยานี ๑๑)
๓. สามัคคีเภทคำฉันท์	(ทำนองอินทรวีเชียรฉันท ๑๑)

จากหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทอาขยานภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ และให้ผู้เข้าแข่งขัน ท่องอาขยานทำนองเสนาะโดยไม่ดูบท

๓.๒ คณะกรรมการเตรียมบทอาขยานของแต่ละชั้นปี นำมาจับฉลากก่อนการแข่งขัน โดย

๑. ผู้เข้าแข่งขันจับฉลากเลือกบท ต่อหน้าคณะกรรมการ เพื่อใช้ทำการแข่งขัน เพียง ๑ บท
๒. ผู้เข้าแข่งขันไม่ต้องแนะนำตัวเองต่อคณะกรรมการ

๓.๓ เวลาในการท่องบทอาขยานทำนองเสนาะขึ้นอยู่กับเนื้อหาบทอาขยาน

นिरาษฎุเขาทอง

มาถึงบางอรรถณืทวีโสภ
ไอ้สุธาหนาแน่นเป็นแผ่นพื้น
เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็ต้านี้
ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ
ถึงเกรียดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
เดี๋ยวนี้มอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา
ไอ้สามัญผันแปรไม่แท้เที่ยง
นี่หรือจิตคิดหมายมีหลายใจ
ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์
แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร

ยามวิโยคยากใจให้สะอื้น
ถึงสี่หมื่นสองแสนทั้งแดนไตร
ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
เหมือนนกไร้รังเร่อยู่เอกรา
ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
ทั้งผ้าหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย
เหมือนอย่างเชียงชายหญิงทั้งวิสัย
ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิด
มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต
จะชอบผิดใหม่มนุษย์เพราะพูดจา

พระสุนทรโวหาร (ภู่)

สุธา คือ พสุธา แผ่นดิน

สี่หมื่นสองแสน ในที่นี้คือสองแสนสี่หมื่น เป็นการคิดพื้นที่โลกตามคติโบราณในตำราไตรภูมิพระร่วง

แดนไตร โลกทั้งสาม ได้แก่ สวรรค์ มนุษย์ บาดาล

จับเขม่า การแต่งผมของหญิงสมัยโบราณ ใช้เขม่าเป็นสละองดำที่เกิดจากควันไฟหรือดินปืนผสมกับน้ำมันหอม

โคลงสุภาษิตนฤทมนาคาร

๑ . เพราะความดีทั่วไป

ทำดีไปเลือกเว้น	ผู้ใด ไตเฮย
แต่ผูกไมตรีไป	รอบข้าง
ทำคุณอุตหนุนใน	การชอบ ธรรมดา
ไว้ศัตรูปองมล้าง	กลับช่องสรรเสริญ

๓. เพราะถามฟังความก่อนตัดสิน

ยินคดีมีเรื่องน้อย	ใหญ่ใจน กิติ
ยังปลงเห็นไป	เด็ดด่วน
ฟังตอบชอบคำไซ	คิดใคร่ ครวญนา
ท่อนตัดสินทวนทวน	เหตุด้วยเบาความ

๔. เพราะคิดเสียก่อนจึงพูด

พาที่มีสติรั้ง	รอคิด
รอบคอบชอบแลผิด	ก่อนพรัอง
คำพูดพ่างลืซิด	เขียนร่าง เรียงแซ
ฟังเพราะเสนาะต้อง	สอดทั้งห่างภัย

๗. เพราะขอโทษบรรดาที่ได้ผิด

ใดกึ่งผิดพลาดแล้ว	ไปละ สิมเสย
ทย่อนทิจูมานะ	อ่อนน้อม
ขอโทษเพื่อคารวะ	วายบาด ทฆางแซ
ดีกว่าปดอ้อมค้อม	คิดแก้โดยโกง

ชอบ	ตอบ
ต้องสอด	ถูกๆ ในที่นี้หมายถึง พูดนำฟัง
ทิจู	ความคิด, ความอวดคือถือดี

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

บทพากย์เอราวัณ

อินทรีชิตบิตเบียนกายิน	เหมือนองค์อมรินทร์
ทรงคชเอราวัณ	
ช้างนิริมิตฤทธิแรงแข็งขัน	เผือกม่วงผิวพรรณ
สีสังข์สะอาดโอฬาร	
สามสิบสามเศียรโสภา	เศียรหนึ่งเจ็ดงา
ดั่งเพชรรัตนรุจี	
งาหนึ่งเจ็ดโบกขรณี	สระหนึ่งย่อมมี
เจ็ดกออุบลบันดาล	
กอหนึ่งเจ็ดดอกดวงมาลย์	ดอกหนึ่งแบ่งบาน
มีกลีบได้เจ็ดกลีบผกา	
กลีบหนึ่งมีเทพธิดา	เจ็ดองค์โสภา
นั่งน้อยลำพานงพาล	
นางหนึ่งย่อมมีบริวาร	อีกเจ็ดเขาวมาลย์
ล้วนรูปนิริมิตมารยา	
จับระบำรำร่ายสายหา	ชำเลื่องทางตา
ทำที่ดั่งเทพอัปสร	
มีวิมานแก้วงามบรร	ทุกเทศกฤษ
ดั่งเวไชยันต์อมรินทร์	

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

บิตเบียนกายิน แปลงกาย

โบกขรณี สระบัว

ผกา ดอกไม้ ในที่นี้หมายถึง ดอกบัว

เวไชยันต์ คือ เวชยันต์ หรือ ไวยยันต์ เป็นชื่อวิมานหรือรถทรงของพระอินทร์

อมรินทร์ ผู้เป็นใหญ่ในหมู่เทวดา ในที่นี้หมายถึง พระอินทร์

มหาเวสสันดรชาดก

กัณฑ์มัทรี

“...จึงตรัสว่าโอ้อ้อเวลาปานฉะนี้เอ๋ยจะมีติดดิน จวนจะสิ้นคืนก่อนรุ่งไปเสียแล้วหรือ
กระไรไม่รู้เลย พระพายรำเพยพัดมารีรื่อยอยู่เฉื่อยฉิว ออกแม่น้ำให้อ่อนทิวสุดละห้อย
ทั้งดาวเดือนก็เคลื่อนคล้อยลงลับไม้ สุดที่แม่จะติดตามเจ้าไปในยามนี้ ผุ่งสิงค่างบ้าง
ชะนีที่นอนหลับ ก็กลิ้งกลับเกลือกตัวอยู่ยั่วเยี้ย ทั้งนกทกก็จ้วเจียเหงาเจียบทุกรวงรัง
แต่แม่เทียวเซซังเสาะแสวงทุกแห่งห้องหิมเวศทั่วประเทศทุกราวป่า สุดสายหยินาที่แม่
จะตามไปเล็งแล สุดโสดแล้วที่แม่จะซบทราบฟังสำเนียง สุดสุรเสียงที่แม่จะรำเรียก
พิไรร้อง สุดผีเท่าที่แม่จะเขื่องย่องยกย่างลงเหยียบดิน ก็สุดสิ้นสุดปัญญาสุดหาสุดค้น
เห็นสุดคิด จะได้พานพบประสปรอยพระลูกน้อยแต่สักนิดไม่มีเลย จึงตรัสว่าเจ้าดวง
มณฑาทองทั้งคู่ของแม่เอ๋ย หรือว่าเจ้าทิ้งขว้างวางจิตไปเกิดอื่น เหมือนแม่ฝันเมื่อคืนนี้
แล้วแล...”

เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ห้องหิมเวศ แนวป่า

ราวป่า แนวป่า

เจ้าดวงมณฑาทอง ลูกรักของแม่ เปรียบความน่ารัก น่าทะนุถนอมเหมือนดอกมณฑา มีกลิ่นหอม ดอกสีเหลืองนวล

กาพย์เห่เรือ

ตอน เห่ชมเรือกระบวน

โคลงสี่สุภาพ

ปางเสด็จประเวศด้าว
ทรงรัตนพิमानชัย
พรั่งพร้อมพวกพลไกร
เรือกระบวนต้นแพรว

ชลาลัย
กิ่งแก้ว
แหนแห่
เพริศพรั่งพายทอง

กาพย์ยานี ๑๑

พระเสด็จโดยแดนชล
กิ่งแก้วแพรวพรรณราย
นาวาแน่นเป็นชนิด
เรือรวิทิวธงสลอน
เรือครุฑยุคนาคหัว
พลพายกรายพายทอง
สรमुखมุขสีดำน
ม่านกรองทองรจนา
สมรรถชัยไกรกาบแก้ว
เรียบเรียงเคียงคู่จร
สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์
เรือชัยไวว่องว่อง
เสียงเส้าเร้าระดม

ทรงเรือต้นงามเจิดฉาย
พายอ่อนหยับจับงามอน
ล้วนรูปสัตว์แสนยาก
สาครลั่นครั่นครื้นฟอง
ลือลอยมาพาผันผยอง
ร้องโห่เห่โื้อ่เห่มา
เพียงพิमानผ่านเมฆา
หลังคาแดงแย้งมังกร
แสงแววจับจับสาคร
ตั้งร่อนฟ้ามาแดนดิน
งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
ลินลาศเลื่อนเดือนดาชม
รวตเร็วจริงยิ่งอย่างลม
ห่มท่ายเย็นเดินคู่กัน

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรไชยเชษฐาสุริยวงศ์ (เจ้าฟ้ากุ้ง)

แย่งมังกร แย่ง คือ ลายก้านแย่ง เป็นลายชนิดหนึ่ง มีรูปโค้งเป็นตาข่าย มีลายดอกและก้านเฉียงทแยงกัน

แย่งมังกร คือ ลายก้านแย่งที่มีลวดลายเป็นรูปมังกร

เส้า ไม่กระหังเพื่อให้งังหวะ

สามัคคีเภทคำฉันท์

ฟังมรยาทยึด
รื้อริษยาอัน
ตั้งนั้น ณ ทมูโต
พร้อมเพรียงนิพัทธ์นี้
หวังเทอญมิต้องสง
ซึ่งสุขเกษมสันต์
ใครเล่าจะสามารถ
หักล้าง บ่ แผลกสาญ
ป่วยกล่าวอะไรผู้
ฤาสรรพสัตว์อัน
แม้มากผิกังไม้
มัดกำกระนั้นปอง
เหล่าไหนผิไมตรี
กิจใดจะชวายน
อย่าปรารถนาหวัง
มวลมาอุบัติบรร
ปวงทุกซ์พิบัติสร
แม้ปราศนิยมปรี
ควรชนประชุมเช่น
สามัคคีปรารม
ไปมีก็ให้มี
เนื่องเพื่อภยโยจึง

สุประพฤติสงวนพรรค
อุปเดทไมตรี
ผิ บ ไร่สมัครมี
รวิวาทระแวงกัน
สยคงประสบพลัน
หิตะกอบทวิการ
มนอาจระรานทาญ
ก็เพราะพร้อมเพราะเพรียงกัน
นรสูงประเสริฐครัน
เฉพาจะมีชีวีครอง
ผิวใครจะใคร่ลอง
พลทักก็เต็มทน
สละสี่ ณ หมุ่น
บ มีพร้อมมิเพรียงกัน
สุขทั้งเจริญอัน
สุโฉน บ ได้มี
พกยันตรายกลี
ติประสงค์ก็คงสม
คณะเป็นสมาคม
ภนพัทธ์รำพึง
ผิวมีก็ค่านึง
จะประสบสุขาลัย

อุปเดทไมตรี คัดไมตรี

นิรวีวาท ปราศจากการทะเลาะวิวาท

ภยโย ยิ่งขึ้นไป

ชิต บุรทัต